

ՄԱՅՐԻԿ, ԿԱՐՕՏՆ ՈՒՆԻՄ ԱԼ

Նուէր՝ Թափառական պանդուխտներուն

Մայրիկ, կարօտն ունիմ ալ
Եղբայրներուս համբոյրին.
Վիշտէս՝ հատաւ, հալեցաւ
Սէրն իմ պանդուխտ հոգիին:

Շիրմիդ վըրան երբ հեւայ
Վըսեմ աղօթքը՝ խաչիս
Գիտցիր՝ (աշխարհն է ունայն)
Մայրիկ, պիտի մեռնիմ ես...

Ե՞րբ լոյսը, Մայր, աչքերուս
Նայուածքիդ մէջ պիտ ցանեմ.
Դեռ մինչեւ ե՞րբ, Մայր որբի
Արցունքներս ալ քեզ տանջեն...

Բայց, իմ վիշտն է ամենուն
Եւ ամենուն ալ իմն է.
Անոր ծամար Մայր հոգեոյս
«Տոշայտանքներ»ն՝ արդ օրհնէ...

Վենետիկ, 1 Յունուար 1930

Ֆերւո

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻՆ
Ի յիշատակ Վենետիկի մէջ հիւսուած
մեր խանդակաթ բարեկամութեան:

Ա.

Քեզմէ հեռու և տըրտում եթէ ապրիմ շարունակ
Դուն կ'աղօթես հոգեոյս մէջ, իմ լուսապանծ Վենետիկ.
Ու մտքիս մէջ կը խոկաս, կը նըւագես կուրծքիս տակ,
Ծոցն աչքերուս կը շողաս ու կը հըսկես երջանիկ:

Ի զո՛ւր տեսայ ոստաններ անծայրածիր ու մըթին,
Ծուխի, շարժման, աղմուկի հեշտութեան մէջ ընկըղմած.
Կոչնակներուդ զօղանջին և ջուրերուդ մըրմունջին
Անըրջային թովչութիւնն ես ո՛չ մէկ տեղ չեմ գըտած:

Յայգալոյսիդ և ապա վերջալոյսիդ մեղեդին
Երանգագօծ, մեղրածոր, տաւիղներով բազմադի,
Հորիզոնիդ ծոցէն լոկ կը ծընանի ցընծագին,
Կը ծածանի հեծեծուն և ծովուդ տակ կը սուզուի:

Կոնտուլավար մ'եմ այս գիշեր,
Կերգեմ երգեր Դասսոյի,
Զեփիւռ, ալիք ու մըրմունջներ
Կան աստղերուն տակ ոսկի:

Բ.

Սուրբ Մարկոսի Տաճարն է խորհրդապաշտ իմ հոգին,
Հոն մոմերու լոյսին տակ կ'արիւնի վէ՛րքն Յիսուսի,
Եւ սիւներու ըստուերներ՝ զերդ բազուկներ՝ կ'երկարին
Խաչափայտին, պարզութեամբ անհուն սիրոյ և յոյսի:

Խորունկին մէջ կը լըսուի երգահոնի ձայն մ'անոյշ,
Բուրումնաւէտ խունկի պէս տարածուելով մեղմօրէն,
Խորանին շուրջ կ'աղօթեն քահանաներ և՛ ըզգոյշ՝
Գըմբէթներուն տակ՝ անթիւ հըրեշտակներ կը թեւեն:

Երեկոյեան երբ նընջեն աղանիներն համօրէն,
Եւ մութին ծոցն երբ սուզուին զանգակատանց կատարներ,
Դահլըճին մէջ՝ գըլխահակ՝ բազմութիւններ կ'ունկընդդեն
Պէթհովէնն ու Ռոսսինին, Սերաստիանոսն ու Վալիներ:

Պալատներուն տակ այս գիշեր
Կը նըւագեմ ու կ'երգեմ.
Հազար տեսակ անոյշ յուշեր
Զուրերուն մէջ կ'որոնեմ:

Գ.

Եւ Տոթերու Պալատն է միտքս, աւասիկ, գերակայ,
Հոն կը խոկան քովէ քով վեհապետներ խորիմաց.
Դինդորեղդոն կը յորդի, և Դիցիանոն կը խայտայ
Գոյնի, լոյսի, ըստուերի պըշրանքներով վերացած:

Հառաչանքի կամուրջով կը միանան իրարու
Ուրախութեան և լացի աղաղակներ տենդագին,
Ապարանքի պերճութիւն և մըթութիւն բանտերու
Հոն իրարու կը բախին և իրարմով կը զինուին:

Սարսուռ և վախ ներշնչող այս բանտերէն խուսած է
Շըղթայագերծ, տիրակալ, Բազանովան վայրենի.
Եւ զընդանի քարերուն վըրայ գըլուխն հանգչած է
Մըտածումով բեռնաւոր փոթորկավար Պայրընի:

Հառաչանքի կամուրջին քով
Լուսնակն արծաթ՝ կը շողայ,
Եւ կիթառիս բիւր երգերով
Քո՛ւնն աչքերէս կ'ուշանայ:

Դ.

Սուրբ Ղազարու կողմէն է սիրտս ուխտովայր Հայութեան,
Այնտեղ նոճեաց կատարներ և ձիթենեաց տերեւներ
Հովին անոյշ համբոյրով կը տատանին յաւիտեան,
Եւ ալիքներն փերուէն կը մըմըմըն նըւագներ:

Հոն կը հանգչի Մըխիթար, իր հանճարին ծանրութեամբ
Լուսասփիւռ և գեղակերտ մարմարներու տակ կը քած.
Եւ ծերունի Ալիշան՝ երակներուս ապրատամբ
Բարութիւնն իր կը հեղու ծընրադիր և երկիւղած:

Այրարատի բարձունքէն շողն արեւուն առաջին
Լիտոն հազիւ փայփայած կողմակիս վրայ կը հանգչի.
« Սալուդէ » ի տաճարին վերջալոյսի շողն յետին
Մենաստանիս նոճեղարդ ճամբաներէն կը փախչի:

Ես կը սիրեմ ձեզ, Հայաստան
Եւ իտալիա, կաթողին.
Ձեր թեւերով քննարական
Դուք հիւսեցիք իմ հոգին:

Ե.

Եւ աչքերս են փարոսներն Ադրիական զըշխոյին,
Որոնք ծովուն յանդիման, կողմակներուն առընթեր,
Աստղերու պէս, մութին մէջ, յաւերժօրէն կը փայլին,
Եւ սուզուելով ջուրին տակ կը յօրինեն նոր պատկեր:

Ալիքներուն կուրծք տալով կը մընան միշտ անըկուն,
Խաւարին լոյս սըփռելով՝ կը փողփողին տիրաբար.
Իրենց վերեւ երկինքն է կամարակապ և անհուն,
Եւ շուրջը ծովն արտասուող և ծիծաղող անդադար:

Վենետիկի մէջ կ'ապրիմ՝ երբ շնչեմ իր երկնին տակ,
Բայց վենետիկն յիս կ'ապրի՝ ինչ երկնի տակ որ շնչեմ.
Ես երբ մեռնիմ պանդուխտ, ան՝ երբ յիս չապրի՝ շարունակ
Աճիւններով թող գոնէ իր ծոցին մէջ ես նընջեմ:

Ձուրերուն մէջ և աչքերուս՝
Կ'իյնան երկնից բիւր աստղեր.
Մըմունջ, սարսուռ, հըծծիւն և յոյզ
Ձիս կ'օրօրեն այս գիշեր:

Վենետիկ, 1933

ՀՐԱԶ ՔԱՅԱՐԵՆՑ

Ա. Զ. Ո. Լ. Ո. Յ.

✱ ✱

Վե՛յ տարի վերջ ահա դարձեալ բըլուրներով վըրայ կանգնած,
Բայց չեմ եկած գտնել անցեալն և յուշերու երաձն յակինթ,
Եւ ոչ ալ իմ հոգիս այսօր կ'ըղձայ շրջիլ հովտէ հովիտ,
Տրտմութեան պէս ծանր են խոհերս աշնան լոյսին մէջ այս յոգնած:

Ես կը զիտեմ միայն հիւղերն, այգեստաններն ու նոճիներ,
Ապառաժին կեցուածքն հըզօր և կամ հանդարտ վազքն առուակին
Որ կը բըխի՝ սա քարերէն, և տատանումն անդորրաբեր՝
Բարտիններուն և թուփերուն երբ կ'անցնի հոգին իրիկունին:

Միշտ նոյն ես դուն ինչպէս նոյնն է անվերջ հառաչն անպարտ ծովուն,
Ոչինչ փոխուած, միայն ես եմ կորսնցուցած ժըպիտն այտիս,
Միայն ես եմ վանած սրտէս ուրախութիւնն իմ տարիքիս,
Ու այցելած շատ շիրիմներ և ապրած ցաւն անբախտներուն:

Ես եկած եմ հանգչիլ քեզ մօտ, զի բընութիւնն իմ մըտածման
Եղբայրն է մեծ, ինձ հետ գիտեն արահետներն ու պուրակներ
Խօսիլ լեզուն խաղաղութեան, ես պիտ' խորհիմ և լըռեկեան՝
Դիտեմ ինչ որ մենութեան մէջ երեկոյեան կ'առնեն թեւեր:

Իւրաքանչիւր ծաղկի վըրայ պիտ' հանգչի սիրտն իմ արփաւէտ,
Եւ բոլորուի վայրկեաններով իմ պատանի տարիներուս,
Ես պիտ' ուզեմ զըզուել ինչ որ իմ հոգեոյս էր շող և սնդուս
Ինչ որ աւաղ այժմ ես չունիմ զի տըտում է կեանքն իմ յաւէտ:

Ահա աղբիւրն որուն մըմունջն արծաթ երիզ մ'է լոյսին մէջ,
Որ կը թափի թաւուտներէն աւազանին մէջ անմեկին.
Ահա քարէ նստարանն ալ և ահա կոճղն ալ լայն ու գէշ,
Որոնց մօտ ես ճանչցած եմ զիս և փորձած ոյժն իմ քննարին: